

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET
☒: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.
☎: 441-6501 ☎: 06-1/441-6502
✉: titkarsag@repate.hu
🌐: www.repate.hu

Ügyszám: FRP/387/2019/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

16/2020. (I. 30.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) panaszos¹ 2019. szeptember 30-án előterjesztett **panasza alapján indult eljárásban** a 2020. január 30-án megtartott zárt ülésén hozott állásfoglalását

megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak.

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alpjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

A panaszos a vele szemben 2019. szeptember 23-án történt rendőri intézkedés (előállítás és annak módja) miatt 2019. szeptember 30-án, elektronikus úton panaszt terjesztett elő.

I.

A panaszos a fenti napon 11 óra 4 perckor a * áruházban vásárolt, amikor intézkedés alá vonták. Egy B. nevű személy a panaszost a kasszától az alkarjánál fogva elrángatta, mivel a panaszos a magára vett inget szándékán kívül nem fizette ki. Mikor erre felhívták a figyelmét, már nem hagyták számára kifizetni a kérdéses inget, hanem bekényszerítették őt egy zárt helyiségbe.

A panaszos hangsúlyosan rögzítette panaszában, hogy nem lopott. Aznap – beadványa szerint – „igencsak változékony idő volt”, így elhatározta, hogy vásárol egy inget a pólója fölé. Ezt már az áruházban felvette, mivel hideg volt.

Az áruház biztonsági őrre kihívta a rendőrséget, a panaszos álláspontja szerint feleslegesen.

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszos személyes adatait töröltük.

A panaszos sérelmezi, hogy az intézkedő rendőrök szóban nem mutatkoztak be, rendfokozatukat sem ismertették. A rendőrök közölték a panaszossal, hogy kifizetheti az ing árát (3.990 Ft). Így őt 12 óra 4 perckor, a nyugta birtokában, parancsnoki utasításra előállították. A panaszos a csaknem 3 órás intézkedést aránytalannak és indokolatlannak tartja.

A panaszos – beadványa szerint – közölte az intézkedő rendőrökkel, hogy mozgássérült, ám támbotját – mint minden személyes tárgyát, készpénzét – elvették. A panaszost a rendőrök úgy tájékoztatták, hogy egyedül lesz egy zárkában bizonytalan ideig, ám hoztak egy „visszaeső bűnözőt”. A panaszos a zárka körülményei tekintetében kiemelte, hogy a „priccs alacsony volt”, ami számára azért okozott nehézséget, mert „90 fok alatti szögben” nem szabad leülnie.

A panaszos szerint őt egy T. nevű rendőr zárta be, de mivel szemüvegét is elvették, nem látta a teljes nevét, és ő sem mutatkozott be. Dohányozni egyszer kivitték bilincsből (öv nélkül nadrágja is csaknem leesett. A rendőr is dohányzott, vele volt a panaszos összebilincselve.

Végül közölték a panaszossal, hogy – az ügy súlyára való tekintettel – ki sem hallgatják.

A panaszos beadványában kártérítési igényét is kifejtette.

II.

A Testület a panasz kivizsgálása során, a tényállás pontosabb megismerése érdekében felvilágosítást kért a rendőrségtől a panaszolt intézkedésről, valamint megküldeni kérte az azzal kapcsolatos további rendőrségi dokumentumokat, és a konkrét kérdésekkel összefüggésben a rendőrség álláspontját.

1) A Parancsnoki kivizsgálás az alábbi információkat tartalmazza:

2019. szeptember 23-án 11 óra 43 perckor jelentek meg az intézkedő járőrök a Központ utasítására a * áruház biztonsági helyiségében, mivel onnan lopásról érkezett bejelentés.

A helyszínen a panaszost igazoltatták, aki személyi igazolványával hitelt érdemlően igazolta magát. A panaszos a helyszínen úgy nyilatkozott, hogy az áruházból különböző termékeket kívánt megvásárolni, többek között egy férfi inget is. Ezt az inget a hidegre való tekintettel már az áruházban magára vette, majd így ment az egyik kasszához, ahol a megvásárolni kívánt termékeket kifizette, kivéve a magára vett inget, mert arról megfeledkezett. Az áruház áruvédelmi kapuja jelzett, így a biztonsági személyzet a biztonsági helyiségbe kísért a panaszost. A panaszos nem ismerte el a lopást, elmondta, hogy figyelmetlen volt, a terméket ki kívánta fizetni, jelezte, hogy volt is nála megfelelő mennyiségű pénz.

A rendőrök az intézkedést a rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22.) BM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 5. §-ának (1) bekezdésének megfelelően kezdték meg. A helyszínen meghallgatták a vagyonőrt, aki elmondta, hogy társa a biztonsági kamerákon keresztül észlelte, hogy a panaszos magára vett egy inget, ezért őt folyamatosan figyelte. Amikor a panaszos fizetés nélkül elhagyta a kassza vonalát, és az áruvédelmi kapu jelzett, felléptek a panaszossal szemben, és a biztonsági helyiségbe kísérték. A kérdéses ing értéke 3.990 Ft, a termék eladható állapotban maradt (az áruvédelmi eszköz is ép volt).

A járőrök jelentették az esetet a Központnak, a szolgálatparancsnoknak, a készenléti csoportvezetőnek, majd az egyeztetést követően közölték a panaszossal, hogy őt bűncselekmény (lopás) elkövetése miatt elfogják és előállítják a Rendőrkapitányságra, valamint ellene büntető feljelentést tesznek. E közlést a panaszos megértette és tudomásul vette. A panaszost 12 óra 30

perckor sérülés és panaszmentesen, további intézkedés céljából átadták M. V. r. törm. szolgálatparancsnok részére.

Az átadást követően a panaszossal szemben megkezdték az előállító egységbe történő befogadást, amely kb. 20-30 percet vett igénybe. A befogadás alatt a járőrnek jelen kell lennie. Ezt követően a járőrök megírták a jelentéseiket (ez átlagosan 40-50 percet vesz igénybe). A járőrök ezt követően leadták a jelentéseiket a szolgálatparancsnoknak, aki végrehajtotta a parancsnoki revíziót, amely kb. 10-20 percet vett igénybe. A jelentéseket és a revíziót továbbították a készenléti csoportvezetőnek, aki azt szintén elolvasta, majd megállapította, hogy bűncselekmény gyanúja felmerült, azonban annak megalapozott gyanúja már nem áll meg, ezért a büntetőfeljelentéstől és a kihallgatástól eltekintettek.

A panaszost a szolgálatparancsnok a fentieket követően haladéktalanul elrendelte a panaszos szabadon bocsájtását, amire 14 óra 25 perckor került sor. Az előállítás ideje összesen 2 óra 42 perc volt, nem haladta meg a 8 órát, és a szükséges ideig tartott.

Az előállítás okáról, várható időtartamáról, a jogairól és kötelezettségeiről, valamint a jogorvoslati lehetőségekről a szolgálatparancsnok tájékoztatta a panaszost a Rendőrkapitányságon. A tájékoztatást a panaszos a megfelelő dokumentum aláírásával tudomásul vette. A panaszos aláírásával arról is nyilatkozott, hogy nem kéri sem hozzátartozójának, sem más személynek az értesítését.

A rendkívüli őrszolgálatot ellátó rendőr a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvényben (a továbbiakban: Rtv.) meghatározott rendőri intézkedést nem kezdeményezett a panaszossal szemben, így őt sem az Rtv. 20. §-ában, sem pedig a Szolgálati Szabályzat 5. §-ában meghatározott kötelezettségek nem terhelték. A hatályos normáknak megfelelően az őr felszólította a panaszost, hogy a nála lévő készpénzt, a nadrágszíját, a botját, valamint szemüvegét adja át, figyelemmel a fogvatartás biztonsági követelményeire, az esetleges önkárosítás megelőzése érdekében. Az átvételről az őr letéti jegyzőkönyvet állított ki.

A panaszos a „Nyomtatvány az előállító helyiségben elhelyezett fogvatartott személy őrzésével és ellátásával kapcsolatos adatokról” szóló nyomtatvány „Egyéb megjegyzések, tudnivalók” rovatában úgy nyilatkozott, hogy egészségügyi panasza nincs.

A Rendőrkapitányságon két előállító helyiség üzemel: egy a nők, egy pedig a férfiak számára. A panaszost a férfiak számára fenntartott helyiségben helyezték el.

A panaszos jelezte, hogy dohányozni kíván. Mivel az épületben tilos a dohányzás, a rendkívüli őr a panaszost kikísérte a kijelölt dohányzóhelyre az előírásoknak megfelelően bilincs és vezetősíj használatával.

Az intézkedő rendőrök jelentéseikben leírták, hogy az intézkedést a napszaknak megfelelő köszönéssel és tisztelegéssel kezdték meg. Ezt követően közölték nevüket, azonosító számukat, valamint az intézkedés tényét és célját.

A panaszossal szembeni igazoltatás, a bűncselekmény elkövetése miatti elfogás és előállítás, a panaszos átvizsgálása jogszerű és szakszerű volt, megfelelt az arányosság követelményének.

2) Az elfogás végrehajtásáról szóló jelentés a fentiekhez képest az alábbi többlet információkat tartalmazza:

A panaszossal szemben a Rendőrkapitányságon való átadásig kényszerítő eszközt nem alkalmaztak, mert együttműködő volt.

A panaszos ruházatát előzetes figyelmeztetést követően S. L. r. őrm. átvizsgálta, bűncselekménnyel vagy szabálysértéssel kapcsolatba hozható dolog nem került elő. Az esetről a helyszínen jegyzőkönyv készült. A panaszost a körözési rendszerben ellenőrizték, abban nem szerepelt.

A panaszost tájékoztatták a panasztételi lehetőségeiről és az előterjesztésre nyitva álló határidőről.

A panaszost az Rtv. 29. §-ának (1) bekezdése alapján igazoltatták, a 31. §-ának (1) bekezdésének megfelelően ruházatát átvizsgálták, majd a 33. §-ának (1) bekezdés a) pontja alapján elfogták.

3) A letéti tárgyakról szóló jegyzék tanúsága szerint a panaszostól az előállító helyiségben való elhelyezésekor minden személyes tárgyát, készpénzét elvették, azokról jegyzőkönyvet készítettek. A panaszos aláírásával elismerte, hogy e személyes tárgyakat a szabadon bocsátásakor hiánytalanul visszakapta. A jegyzéken a panaszos „támbotja” és öve nem szerepel.

4) A fogvatartott személy az előállító helyiségben történő elhelyezésekor a szóbeli tájékoztatás végrehajtásáról és megértéséről, a hozzátartozó, illetve egyéb személy értesítéséről és az írásos tájékoztató átvételéről szóló nyilatkozatot a panaszos aláírta. Ennek alapján a panaszos jelezte, hogy disznóhúst nem fogyaszt, dohányzik, hozzátartozó kiértékesítését pedig nem kéri. A Nyilatkozat azon részén, ahova az egészségügyi állapotból adódó különleges étkezési vagy egyéb igényeket lehetett volna jelezni, a panaszos nem jelezte a mozgássérült állapotához kapcsolódó igényeit (kizárólag azt, hogy disznóhúst nem fogyaszt).

5) Az előállító helyiségben elhelyezett fogvatartott személy őrzésével és ellátásával kapcsolatos adatokról szóló nyomtatvány szerint a panaszosnak sérülése, egészségügyi panasza nem volt, orvosi ellátást nem igényelt, gyógyszerigényét nem jelezte. Egyebek mellett a nyomtatvány szerint a panaszos nem volt önvészélyes, nem volt agresszív.

6) A személyi szabadságot korlátozó rendőri intézkedésről szóló igazolás szerint a rendőri intézkedés kezdete 2019. szeptember 23-a, 11 óra 43 perc volt, míg annak vége 14 óra 45 perc volt. Ez idő alatt a panaszosnak sérülése, panasza nem keletkezett. Az igazolás hátoldala tartalmaz jogorvoslati lehetőségekről szóló tájékoztatást. E tájékoztatás nem az intézkedéskor hatályos szöveget tartalmazza. Az igazolást a panaszos aláírta.

7) A Rendőrkapitányság által a Testület rendelkezésére bocsájtott egyéb dokumentumok (a fogvatartott személy élelemmel történő ellátásáról szóló nyilatkozat; a fogvatartottak kíséréséről szóló nyilvántartás; küldés leírása; a rendőrségi panasz eljárás iratai) a panasz elbírálása szempontjából további releváns információt nem tartalmaztak, így azok ismertetésétől a Testület eltekint.

III.

A Testület vizsgálta, hogy a panasz valamennyi részére rendelkezik-e hatáskörrel.

A Testület eljárását az Rtv. a IX. Fejezetében, Jogorvoslatok alcím alatt szabályozza. Az Rtv. 92. §-ának (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az, „akinek az e törvény IV., V. és VI. fejezetében meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása (e fejezet alkalmazásában a továbbiakban együtt: intézkedés) alapvető jogát sértette [...] kérheti, hogy panaszát az országos rendőrfőkapitány, valamint a főigazgatók a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően bírálja el”.

A Testület hatáskörébe az Rtv. idézett rendelkezése alapján kizárólag azon rendőri intézkedések és mulasztások tartoznak, melyek az Rtv. IV., V. és VI. Fejezetének alkalmazásával összefüggésben merülnek fel. Ennek megfelelően a Testületnek

– a rendőri feladatok és utasítások teljesítésének kötelezettsége, azok megsértése vagy annak elmulasztása (pl. intézkedési kötelezettség, arányosság, azonosíthatóság, segítségnyújtási kötelezettség),

– a rendőri intézkedés vagy annak elmulasztása, illetőleg törvényessége (pl. igazoltatás, ruházat-csomag- jármű-átvizsgálás, elfogás, előállítás, idegenrendészeti intézkedés, intézkedés magánlakásban, közlekedésrendészeti intézkedés),

– a kényszerítő eszköz alkalmazása és törvényessége (pl. testi kényszer, bilincs, vegyi eszköz, sokkoló, rendőrbot, útzár, lőfegyverhasználat, csapaterő alkalmazása, tömegoszlatás),

esetén van lehetősége eljárni és az adott intézkedést vagy cselekményt vizsgálni, abból a szempontból, hogy történt-e alapjogi sérelem.

3) A panaszos beadványában kártérítési igényt fejezett ki.

A Rtv. hivatkozott 92. §-ában foglaltak alapján a Testületnek kártérítés kérdésében nincs lehetősége dönteni. A közhatalom gyakorlásával okozott kárért való felelősség kérdését a polgári jog rendezi (a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény 6:548. §-a). Ennek megfelelően a kártérítési igényt bírósági úton lehet érvényesíteni. Ehhez azonban szükséges, hogy a rendőri intézkedésekkel szembeni panasz eljárás – a Testület állásfoglalását követően – a rendőrség végleges döntéssel lezárja, majd azt bíróság közigazgatási perben jogerősen felülvizsgálja.

IV.

A panaszos beadványában sérelmezte, hogy az intézkedő rendőrök nem azonosították magukat megfelelően, az előállításának tényét, időtartamát és körülményeit, személyes tárgyainak elvételét, valamint, hogy vele szemben bilincset alkalmaztak.

Testület a panaszbeadvány és a rendőrségtől kapott felvilágosítás alapján – figyelemmel a panaszolt intézkedés idején hatályos Rtv. és a Szolgálati Szabályzat rendelkezéseire – megállapította, hogy a rendőri fellépés és intézkedés érintette a panaszosnak a Magyarország Alaptörvénye (a továbbiakban: Alaptörvény) Szabadság és Felelősség fejezetének II. cikkében foglalt emberi méltósághoz, IV. cikke szerint személyi szabadsághoz való, XIII. cikke szerinti tulajdonhoz fűződő, XX. cikke szerinti testi egészséghez való, és XXIV. cikkében foglalt tisztességes eljáráshoz való alapvető jogát az alábbiak szerint.

1) A Testület elsőként azt értékelte, hogy a rendőrség az I. r. panaszost indokoltan, kellő jogszabályi felhatalmazás birtokában vont-e intézkedés alá.

A Testület rendelkezésére álló információk szerint az * áruház biztonsági szolgálata észlelte, hogy a panaszos magára vette az áruház egyik eladó ingét, ám azt nem fizette ki a kasszájánál, így őt a biztonsági helyiségbe kísérték és értesítették a rendőrséget. Ennek megfelelően a panaszossal szemben rendőri intézkedést kezdeményeztek a kérkező járőrök.

Az Rtv. 1. §-ának (2) bekezdés 1., 1a. és 2. pontjának megfelelően a rendőrség az Alaptörvényben, az e törvényben és törvény felhatalmazása alapján más jogszabályban

meghatározott bűnmegelőzési, bűnüldözési, államigazgatási és rendészeti feladatkörében végzi a bűncselekmények megelőzését, [...], továbbá általános nyomozó hatósági jogkört gyakorol, a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározottak szerint végzi a bűncselekmények felderítését, valamint a bűncselekményből származó vagyon visszaszerzését, valamint szabálysértési hatósági jogkört gyakorol, közreműködik a szabálysértések megelőzésében és felderítésében.

Az Rtv. 11. §-ának (1) bekezdése szerint a rendőr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni, az előjárója utasításainak – az Rtv.-ben foglaltak figyelembevételével – engedelmeskedni, a közbiztonságot és a közrendet, ha kell, élete kockáztatásával is megvédeni.

Az Rtv. 13. §-a szerint a rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő, vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyen a tudomására hoznak. Ez a kötelezettség a rendőrt halaszthatatlan esetben szolgálaton kívül is terheli, feltéve, hogy az intézkedés szükségességének időpontjában intézkedésre alkalmas állapotban van.

A Szolgálati Szabályzat 8. §-a úgy rendelkezik, hogy a rendőr az általa észlelt vagy tudomására jutott és hivatalból üldözendő bűncselekményről – ha az elkövető ismert, annak megjelölésével – feljelentést tesz, vagy ha a nyomozó hatóság tagja, úgy hivatalból megteszi a szükséges intézkedéseket a büntetőeljárás megindítása érdekében.

A Szolgálati Szabályzat 9. §-a továbbá úgy rendelkezik, hogy rendőr szabálysértés észlelése esetén feljelentést tesz, vagy – jogszabály által meghatározott esetekben – helyszíni bírságot szab ki, vagy helyszíni bírság kiszabása helyett - ha a szabálysértési eljárásról szóló törvényben megállapított feltételek fennállnak – szóbeli figyelmeztetést alkalmaz.

Az intézkedési kötelezettség vizsgálata tekintetében a Testület álláspontja szerint további jogszabályi rendelkezések hívhatóak fel.

A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 370. §-ának (1) bekezdése szerint, aki idegen dolgot mástól azért vesz el, hogy azt jogtalanul eltulajdonítsa, lopást követ el.

A Szabs. tv. 177. §-ának (1) bekezdése szerint, aki ötvenezer forintot meg nem haladó értékre lopást követ el, úgyszintén, aki e cselekmények elkövetését megkísérli, tulajdon elleni szabálysértést követ el.

A Testület a vonatkozó jogszabályhelyek ismertetését követően utal töretlen gyakorlatára, amely szerint valamely cselekmény tényállásszerűségét kizárólag a rendőri intézkedés jogalapja szempontjából vizsgálja. Az Rtv.-ben rögzített hatásköri szabályok szerint ugyanis a Testület nem veheti át a bűnügyi hatóság szerepét, azonban ha nem végezné el a rendőri intézkedés alapjául szolgáló cselekmény értékelését, az alapjog-korlátozás vizsgálata üresedne ki. A fentiek alapján a Testület azt vizsgálta, felmerülhetett-e bármely jogellenes cselekmény elkövetésének olyan fokú gyanúja, amely a rendőrség oldalán intézkedési kötelezettséget keletkeztetett.

Erre a kérdésre Testület egyértelmű igennel felelt, hiszen a vagyonőr bejelentése egyértelműen olyan jogellenes cselekményre utalt, amely szabálysértési- vagy akár büntetőeljárás megindítását teheti szükségessé.

A Testület megítélése szerint a vagyonőr beszámolója az Rtv. idézett 13. §-a alapján, a közrend védelme érdekében, intézkedési kötelezettséget keletkeztetett a rendőrség számára, így e tekintetben nem sérült a panaszos tisztességes eljáráshoz való alapvető joga.

2) A panaszos sérelmezte, hogy az intézkedés során a vele szemben intézkedő rendőrök nem azonosították magukat.

A panaszos elmondása szerint sem az intézkedést kezdeményező rendőrök, sem az őt az előállító helyiségben őrző (majd vele szemben bilincset alkalmazó) rendőr nem azonosították magukat.

A Rendőrkapitányság által a Testület rendelkezésére álló dokumentumok tanúsága szerint a panaszossal szemben intézkedést kezdeményező rendőrök az intézkedést a napszaknak megfelelő köszönéssel és tisztelgéssel kezdték meg, majd közölték a nevüket, az azonosító számukat, valamint az intézkedés tényét és célját. A Rendőrkapitányság álláspontja szerint azonban a panaszos őrzését ellátó rendőr nem foganatosított a panaszossal szemben intézkedést, így rá nem vonatkozik az Rtv. 20. §-a szerinti azonosítási kötelezettség.

Az Rtv 20. §-ának (1) bekezdése szerint a rendőrt az intézkedés során az egyenruhája és azon elhelyezett azonosító jelvénye, vagy szolgálati igazolványa és azonosító jelvénye igazolja. Ugyanezen szakasz (2) bekezdése kimondja, hogy a rendőr az intézkedés megkezdése előtt – ha az a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, az intézkedés befejezésekor – köteles nevét, azonosító számát, valamint az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Az V. és VI. fejezetben foglalt intézkedések, illetve kényszerítő eszközök alkalmazását követően a rendőr köteles az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni az e törvény szerinti panasz lehetőségéről és előterjesztésére nyitva álló határidőről. E § (3) bekezdése szerint a rendőr köteles – ha az a rendőri intézkedés eredményességét nem veszélyezteti – intézkedése megkezdése előtt szolgálati igazolványát vagy azonosító jelvényét felmutatni. Ha a rendőr szolgálati igazolványának vagy azonosító jelvényének felmutatása az intézkedés megkezdése előtt veszélyeztetné az intézkedés eredményességét, úgy azt az intézkedés befejezésekor köteles felmutatni. E § (4) bekezdése kimondja, hogy ha a rendőr egyenruhát visel, de az intézkedés során azonosító jelvénye nem látható, vagy azt nem viseli, akkor a ruházatán azonosító jelvényének számát jól láthatóan fel kell tüntetni.

Az Rtv. hivatkozott bekezdése egyértelmű: az intézkedő rendőrnek az intézkedés megkezdése előtt egyebek mellett – a rendőri intézkedés eredményességét veszélyeztető körülmény hiányában – nevét, és azonosító számát közölnie kell.

A Testület korábban már számos állásfoglalásban kifejtette, hogy az intézkedés formai kellékei közül csak azoknak az elmaradása tekinthető alapjogi sérelem okozására alkalmasnak, amelyek az érintett számára a későbbi jogérvényesítéshez esetlegesen szükséges információt hordoznak (pl. az intézkedő rendőr kilétére, az intézkedés céljára vonatkozó közlés), míg azon kellékek (tisztelgés, köszönés, stb.) elmaradását, amelyek ilyen információt nem tartalmaznak, nem tekinti a Testület alapjogi sérelmet okozó mulasztásnak. A bemutatkozás elmulasztásának azért van alapjogi relevanciája, mert annak elmulasztása adott esetben a panaszos panaszjogának gyakorlását utóbb megnehezítheti, így alkalmas lehet arra, hogy a panaszos oldalán alapjogsértést valósítson meg.

A Testület álláspontja szerint az Alaptörvény XXIV. cikkében deklarált tisztességes eljáráshoz való jog alapvető jogállami követelmény, amelynek megfelelően a jogok érvényesítése olyan eljárás keretében kell, hogy történjen, amely megfelelő biztosítékot jelent a törvényes és elfogulatlan állami döntésre. Természetes követelmény tehát a tisztességes eljáráshoz való jog érvényesülése egy demokratikus jogállam esetében, hiszen az egyes emberekkel szemben az állam természetétől fakadóan mindig erőfölényes pozícióban van. Ennek megfelelően szükséges, hogy az államhatalom nevében eljáró személyek minden esetben teljes körű tájékoztatást adjanak az eljárás alá vont személyeknek jogaik, kötelezettségeik, valamint az eljárás körülményei tekintetében.

A panaszosi és a rendőrségi álláspontok között ellentmondás feszül. Ezen ellentmondást az intézkedést kezdeményező rendőrök tekintetében a rendelkezésre álló információk alapján feloldani nem lehet. Más a helyzet azonban a panaszos őrzését ellátó rendőrrel. A Rendőrkapitányság álláspontja szerint őt nem terhelte azonosítási kötelezettség, mivel nem fogatosított rendőri intézkedést a panaszossal szemben. Ez az álláspont azonban nem tartható, ugyanis – azon túl is, hogy ő maga is személyesen részese volt a panaszossal szemben intézkedés végrehajtásának – kényszerítő eszközt (bilincset) alkalmazott a panaszossal szemben. Az Rtv. 20. §-ának (2) bekezdés második mondata értelmében pedig azonosítási kötelezettség terhelte.

E körben a Testület ugyanakkor értékelte azt is, hogy jelen panaszügyben nem jelentette a panaszjog gyakorlását nem nehezítette meg, hogy a panaszos őrzését ellátó rendőr elismerten nem azonosította magát.

A fentieknek megfelelően a Testület úgy ítélte meg, hogy az intézkedést kezdeményező rendőrök tekintetében – az álláspontok feloldhatatlan ellentmondása miatt – nem állapítható meg a panaszos tisztességes eljáráshoz való alapvető jogának sérelme, míg a panaszos őrzését ellátó – és vele szemben kényszerítő eszközt alkalmazó – rendőr tekintetében az azonosítási kötelezettség elmulasztása csekély mértékben sértette a panaszos tisztességes eljáráshoz való alapvető jogát.

3) A Testület vizsgálta a panaszos előállításának körülményeit.

a) A rendőrség által a Testület rendelkezésére bocsájtott dokumentumok tanúsága szerint a panaszost az Rtv. 33. §-ának (1) bekezdés a) pontja alapján elfogták.

A Testület rendelkezésére álló információk szerint a helyszínen tisztázódott, hogy a panaszos az inget nem fizette ki a kasszájánál. Az ing felvételétől kezdve, a kasszától való távozáson át, az áruvédelmi kapu jelzéséig folyamatosan figyelemmel kísérték a panaszost az áruház vagyoneőrei, majd őt azonnal feltartóztatták, amíg az intézkedő rendőrök kiérkeztek. A helyszínen tisztázódott a rendőrök számára, hogy a panaszos valóban fizetés nélkül távozott a kasszától. A kérdéses ing áruvédelmi eszközzel volt ellátva, ez azonban nem sérült meg.

Minthogy az előállítás az egyik legsúlyosabb jogkorlátozással járó intézkedés, amelyre az Rtv. lehetőséget biztosít a rendőr számára, a Testület álláspontja szerint az ezen intézkedésekre irányadó rendelkezéseket – az Rtv. 2. §-ában foglalt, az emberi méltóság és általánosságban az emberi jogok védelmével kapcsolatos rendőrségi kötelezettség minél teljesebb érvényesülése érdekében – megszorítóan kell értelmezni, és különös gondossággal kell értékelni, megvalósulnak-e azok a körülmények, amelyeket az Rtv. 33. §-ának (1) bekezdése szerinti – azaz kötelező – szabadságelvonás feltételeként a törvény megfogalmaz.

Az elfogás és előállítás jogalapjául szolgáló eseteket az Rtv. 33. §-a határozza meg taxatív módon. E szakasz (1) bekezdése azon eseteket tartalmazza, amikor a rendőrnek nincs mérlegelési lehetősége, el kell fognia és az illetékes szerv elé kell állítania az intézkedés alá vont személyt, míg e szakasz (2) bekezdése sorolja föl azon eseteket, amikor a rendőr mérlegelhet, hogy szükséges-e az intézkedéssel érintett személyt az illetékes szerv elé állítani.

Az Rtv. 33. §-ának (1) bekezdés a) pontja szerint rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt (tehát nincs lehetőség mérlegelésre), akit szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten értek.

Az elfogás jogalapjának vizsgálata tekintetében a Testület álláspontja szerint további jogszabályi rendelkezések hívhatóak fel.

A Btk. 370. §-ának már hivatkozott (1) bekezdés, továbbá (2) bekezdésének bc) pontja szerint szintén megvalósítja a lopás bűncselekményének tényállását az, aki a szabálysértési értékre elkövetett lopást dolog elleni erőszakkal – ideértve azt is, ha a dolog eltulajdonításának megakadályozására szolgáló eszközt állagsérelem okozása nélkül eltávolítják, vagy a dolog eltulajdonításának megakadályozására alkalmatlanná teszik –.

A Btk. 10. §-ának (1) bekezdése szerint kísérlet miatt büntetendő, aki a szándékos bűncselekmény elkövetését megkezdi, de nem fejezi be.

A Testület a vonatkozó jogszabályhelyek ismertetését követően utal töretlen gyakorlatára, amely szerint valamely cselekmény tényállásszerűségét kizárólag a rendőri intézkedés jogalapja szempontjából vizsgálja. Az Rtv.-ben rögzített hatásköri szabályok szerint ugyanis a Testület nem veheti át a bűnügyi hatóság szerepét, azonban ha nem végezné el a rendőri intézkedés alapjául szolgáló cselekmény értékelését – akkor, amikor a rendőrség az intézkedés jogalapjaként szándékos bűncselekmény elkövetésén való tettenérésre hivatkozik – az alapjog-korlátozás vizsgálata üresedne ki.

A „tettenérés” fogalma kapcsán kiemelendők az alábbiak.

A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény 273. §-a alapján a bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt bárki elfoghatja, köteles azonban őt a nyomozó hatóságnak haladéktalanul átadni, vagy ha erre nincs módja, a rendőrséget tájékoztatni. E rendelkezés megegyezik a korábban hatályos büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: korábbi Be.) 127. §-ának (3) bekezdésében foglaltakkal, ennek megfelelően a Testület irányadónak tartja a korábbi Be. kommentárjának vonatkozó megjegyzéseit, miszerint tettenérésnek minősül, ha az elkövető a cselekményt szemtanú jelenlétében hajtja végre, és őt a szemtanú elfogja, úgyszintén az is, ha az elkövetőt akár a szemtanú, akár a szemtanú felhívása, vagy más körülmény (pl. riasztó észlelése) alapján a szemtanútól különböző személy üldözés során elfogja [Jakucs Tamás (szerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvényhez, 262. oldal].

A fentiekből kiderül tehát, hogy a tettenérés megállapításához szükséges egyfajta folyamatosság, amely a cselekmény elkövetését az elfogással összekapcsolja. Ezért abban az esetben is, ha az Rtv. tettenérés fogalmát nem csupán a hatóság általi észlelés alapján induló intézkedésekre szorítjuk, szükséges, hogy a tetten ért személy mozgását, cselekvését – akár a szemtanúk, akár az értesítésre megjelenő rendőrök – végig kövessék a cselekmény elkövetésétől kezdve.

A tettenérés további, hasonló jelentőséggel bíró tartalmi elemét magyarázza a 13/2013. számú büntető elvi határozat (EBH 2013. B.13.). A Kúria magyarázata szerint a „[korábbi] Be. 127. § (3) bekezdése a bűnüldözésre jogosult hatóságnak nyújtott civil jogsegély, aminek lényege, hogy az elkövetőt elfogó, visszatartó személy a hatósághoz képest helyzeti előnyben van, viszont törvényileg engedélyezett magatartása fejében sem lesz cselekménye hatósági, hanem megmarad magáncselekménynek. [...] Kétségtelen, hogy az elfogás, visszatartás fizikai ráhatást jelent, éppen ezért különösen vizsgálendő, hogy az irányadó tényállás szerinti történések azokon a kereteken belül maradnak-e, amelyeket a jogalkotó a [korábbi] Be. 127. § (3) bekezdése esetében meghatároz. A tettenérés feltételezi a bűncselekmény észlelését; és ahhoz képest a cselekményt éppen elkövetőnek, az éppen eltávozó elkövetőnek, és az eltávozó elkövető üldözésből való elfogását, ekként visszatartását. Tettenérés alatt értendő, ha a cselekmény az adott személy – a tettenérő – szeme láttára, észlelése mellett történik; olyan fizikai közelségben, amikor reális lehetősége van az elkövetéshez férni, az elkövetőt elérni, az elkövető után eredni. Mindez a forró nyom, az időveszteség nélküli üldözés lehetősége; és éppen ezen alapul a társadalmi elismertsége.”

A Kúria idézett magyarázata alapján megállapítható, hogy a tettenérésnek a folyamatosság, a megszakítás nélküliség mellett szükségszerű eleme az is, hogy annak keretében sor kerüljön az elkövető fizikai ráhatással történő üldözésére, elfogására, visszatartására. Amennyiben az elkövető fentiek szerint leírt nyomon követhetősége megszakad, vagy ha vele szemben nem kerül sor – jellemzően fizikai ráhatással – üldözésre, visszatartásra, úgy tettenérésről nem beszélhetünk.

A Testület megítélése szerint a tettenéréshez szükséges, a lehetséges bűncselekmény elkövetése, rendőrség részéről való észlelése és az ő elfogása között fennálló folyamatosság fennállt, hiszen a Testület rendelkezésére álló információk alapján a rendőrök olyan gyorsan érkeztek ki a helyszínre az I. r. panaszos bejelentése alapján, hogy a cselekmény részesei még azok hatása alatt voltak, a cselekmény éppen elkövetett volt. Ugyan üldözésre nem került sor, de erre nem is volt szükség, hiszen végül minden lehetséges részes a helyszínen volt, vagy a helyszínre érkezett.

A fentiek tisztázását követően szükséges a panaszos cselekményének a rendőri intézkedés jogalapja értékeléséhez szükséges mértékű vizsgálata, azaz, hogy a panaszos cselekményét lehetett-e a helyszínen lehetséges szándékos bűncselekménynek tekinteni a Btk. 370. §-ának (1) bekezdése, valamint (2) bekezdésének bc) pontja tekintetében, amely az intézkedő járőrök szerint megalapozta az Rtv. 33. §-ának (1) bekezdés a) pontja szerinti szándékos bűncselekmény elkövetésén való tettenérést.

A lopás bűncselekményének elkövetési magatartása idegen dolog mástól való jogtalan elvétele. A lopás célzatos és csak egyenes szándékkal követhető el. Az elvétel akkor jogtalan, ha sem a jogosult, sem valamely jogszabályi rendelkezés nem engedte azt meg. A szándéknak át kell fognia az objektív tényállási elemeket. A dolog tulajdonosa a vagyontárgy védelme érdekében olyan eszközzel láthatja el a kérdéses dolgot, amely a dolog eltulajdonításának megakadályozására szolgál. Ha a dolog elvétele különböző áruvédelmi eszközök eltávolításával, működésképtelenné tételével történik (függetlenül ezen eszköz állagsérelmétől), beleértve azt is, ha erre nem a birtokbavételkor, hanem a helyszínről való eltávozást követően kerül sor [4/1998. BJE], dolog elleni erőszakkal elkövetett lopásnak minősül. [Ld. Belovics Ervin (szerk.): Büntetőjog II. Különös rész, HVGORAC, Budapest, 2018. 680-681., 684.]

A fentieknek megfelelően a Testület úgy ítélte meg, hogy a panaszos cselekménye (fizetés nélkül próbált távozni egy áruvédelmi eszközzel ellátott termékkel) felvetette a lopás bűncselekményének gyanúját. E tekintetben hiába jelezte a panaszos a feltartóztatása utána, hogy hajlandó kifizetni az eltulajdonított inget, hiszen a cselekménye az eltulajdonítás tekintetében befejezett volt. Ugyan ekkor még az áruvédelmi eszköz esetleges eltávolítására nem került sor, viszont a helyszínen ettől még annak gyanúja fennállt, hogy azt később meg kívánta tenni. Olyan a helyszínen feltárható objektív körülmény, amely a panaszos cselekményének szándékosságát megkérdőjelezte volna, – a Testület rendelkezésére álló információk alapján – nem merült fel. A Testület megítélése szerint továbbá megállapítható a tettenéréshez szükséges folyamatosság is, hiszen a panaszos cselekményét a vagyonőrök végig figyelemmel kísérték, majd őt a kasszától való távozáskor rögtön feltartóztatták a rendőrök megérkezéséig. **Összegezve tehát elmondható, hogy a panaszos az Rtv. 33. §-ának (1) bekezdés a) pontja szerinti elfogására megfelelő jogalap birtokában került sor, így a panaszos személyi szabadságát jogszerűen korlátozták a helyszínre kikerülő rendőrök.**

b) A Testület vizsgálta az előállítás időtartamát.

A Testület rendelkezésére álló dokumentumok tanúsága szerint a rendőri intézkedés 11 óra 43 perckor kezdődött. Az intézkedő rendőrök a helyszínen meghallgatták a panaszost és a biztonsági szolgálat embereit, ellenőrizték a panaszost a körözési rendszerben, majd ruházatát átvizsgálták, jegyzőkönyvet vettek fel. A panaszost 12 óra 30 perckor sérülés és panaszmentesen, további

intézkedés céljából átadták a szolgálatparancsnoknak. A panaszos előállító egységbe történő befogadása kb. 20-30 percet vett igénybe. A befogadás alatt a járőrnek jelen kell lennie. Ezt követően a járőrök megírták a jelentéseiket (ez átlagosan 40-50 percet vesz igénybe), majd azokat továbbították a szolgálatparancsnoknak, aki végrehajtotta a parancsnoki revíziót, amely kb. 10-20 percet vett igénybe. A jelentéseket és a revíziót továbbították a készenléti csoportvezetőnek, aki azt szintén elolvasta, majd megállapította, hogy bűncselekmény gyanúja felmerült, azonban annak megalapozott gyanúja már nem áll meg, ezért a büntetőfeljelentéstől és a kihallgatástól eltekintettek. A szolgálatparancsnok a fentieket követően haladéktalanul elrendelte a panaszos szabadon bocsátását, amire 14 óra 25 perckor került sor. Az előállítás ideje összesen 2 óra 42 perc volt.

Az Rtv. 33. §-ának (3) bekezdése szerint a rendőrség az előállítással a személyi szabadságot csak a szükséges ideig, de legfeljebb 8 órán át korlátozhatja. Ha az előállítás célja még nem valósult meg, indokolt esetben ezt az időtartamot a rendőri szerv vezetője egy alkalommal, 4 órával meghosszabbíthatja. Az előállítás időtartamát a rendőri intézkedés kezdetétől kell számítani.

A Szolgálati Szabályzat 30. §-ának (3) és (4) bekezdése rendelkezik az előállítás időtartamáról. Az előállítás a fogvatartott személy szabadon bocsátásáig vagy őrizetbe vételéig, illetve előzetes letartóztatásáig, de legfeljebb az Rtv. 33. §-ának (3) bekezdésében meghatározott ideig tart. Ha az előállítás időtartamának az Rtv. 33. § (3) bekezdése szerinti meghosszabbítása válik szükségessé, ennek tényét és időtartamát a fogvatartottal – a személyi szabadság korlátozása 8. órájának lejártát megelőzően – szóban közölni kell, és a meghosszabbítás tényét, okát, időtartamát, illetve annak közlését az előállításról készített jelentésen, valamint az előállítás időtartamáról kiállított igazoláson, az engedélyezésre jogosult vezető aláírásával együtt fel kell tüntetni.

Az Rtv. említett rendelkezése főszabályként a „szükséges” időt jelöli meg és csak végső korlátként határozza meg a 8 órás időtartamot, amit indokolt esetben, külön alaki feltételek mellett a további 4 órával hosszabbítani lehet. Felhívja a Testület a figyelmet az előállítás intézményének a személyi szabadságot súlyosan korlátozó jellegére, amelyre értelemszerűen vonatkozik az Rtv. 15. §-ának (1) bekezdésében meghatározott arányossági követelmény is (A rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával).

A Testület az ügy gondos mérlegelése után arra az álláspontra helyezkedett, hogy a rendőrök által elvégzendő adminisztratív cselekmények indokolták a panaszos előállításának időtartamát, az nem haladta meg a szükséges mértéket.

A Testület – a rendelkezésre álló információk alapján – a panaszos előállításának időtartamát szükségesnek és arányosnak értékelte, így e tekintetben úgy foglalt állást, hogy a panaszos személyi szabadságának korlátozása jogszerű volt.

c) A panaszos sérelmezte, hogy az előállító egység körülményei nem voltak megfelelőek.

A panaszos beadványa szerint hiába jelezte, hogy mozgássérült, mégis olyan zárkában helyezték el, ahol nem tudott leülni, mivel „90 fok alatti szögben” erre nem képes.

A Rendőrkapitányság által a Testület rendelkezésére bocsátott dokumentumok tanúsága szerint a panaszos ugyan valóban jelezte, hogy mozgássérült, ugyanakkor a panaszos a „Nyomtatvány az előállító helyiségben elhelyezett fogvatartott személy őrzésével és ellátásával kapcsolatos adatokról” szóló nyomtatvány „Egyéb megjegyzések, tudnivalók” rovatában úgy nyilatkozott, hogy egészségügyi panaszja nincs. Szintén nem jelezte a panaszos mozgássérült állapotából eredő speciális igényeit „a fogvatartott személy az előállító helyiségben történő elhelyezéskor a szóbeli

tájékoztatás végrehajtásáról és megértéséről, a hozzátartozó, illetve egyéb személy értesítéséről és az írásos tájékoztató átvételéről” szóló nyilatkozat „egészségügyi állapotból adódó különleges étkezési vagy egyéb igények” rész alatt.

Az Rtv. 18. §-ának (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy a rendőrség gondoskodik a fogvatartott elhelyezéséről, a fogvatartás miatt bekövetkező egészségkárosodás megelőzéséhez szükséges ellátásáról. A sérült, beteg vagy más okból sürgős orvosi ellátásra szoruló fogvatartottat orvosi ellátásban kell részesíteni.

A Szolgálati Szabályzat 31. §-ának (7) bekezdése szerint elhelyezéskor a fogvatartottat nyilatkoztatni kell sérüléséről, esetleges panaszáról. Betegség vagy sérülés esetén orvosi ellátásban kell részesíteni.

A panaszosi és a rendőrségi álláspontok között ellentmondás feszül, ugyanakkor a Testület rendelkezésére álló dokumentumok tanúsága szerint a panaszos nem nyilatkozott arra vonatkozóan, hogy a zárka körülményei nem egyeztethetőek össze a mozgássérült állapotával, vagy bármilyen egészségügyi állapotából eredő speciális igénye lenne (azon túl, hogy jelezte: disznóhúst nem fogyaszt). Ennek megfelelően a Testület a Rendőrkapitányság álláspontját fogadja el. A Rendőrkapitányság rendőrei nyilatkoztatták a panaszost az esetleges egészségügyi panaszairól, a dokumentált nyilatkozatokat a panaszos aláírta. **Mindezek alapján, a Testület megítélése szerint, nem sérült a panaszos emberi méltósághoz, valamint testi egészséghez fűződő alapvető joga.**

d) A panaszos sérelmezte, hogy az előállítás során valamennyi személyes tárgyát elvették.

A panaszos különösen sérelmezte, hogy „támbotját”, szemüvegét és övét is elvették.

A Rendőrkapitányság által a Testület rendelkezésére bocsájtott dokumentumok tanúsága szerint a panaszostól az előállító helyiségben való elhelyezésekor minden személyes tárgyát, készpénzét elvették, azokról jegyzőkönyvet készítettek. A hatályos normáknak megfelelően az őr felszólította a panaszost, hogy a nála lévő készpénzt, a nadrágszíját, a botját, valamint szemüvegét adja át, figyelemmel a fogvatartás biztonsági követelményeire, az esetleges önkárosítás megelőzése érdekében. A panaszos aláírásával elismerte, hogy e személyes tárgyakat a szabadon bocsátásakor hiánytalanul visszakapta. A jegyzéken a panaszos „támbotja” és öve nem szerepel.

A Szolgálati Szabályzat 31. §-ának (5) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az előállító egységben történő elhelyezést megelőzően a fogvatartott személynél lévő tárgyairól az 1. mellékletben meghatározott, letéti tárgyairól szóló, 3 példányos jegyzéket kell készíteni. Ugyanezen § (6) bekezdése alapján a letétként kezelt tárgyak letételkori, valamint megfelelő állapotban történő megőrzéséről az előállító egységet üzemeltető rendőrkapitányság, határrendészeti kirendeltség, rendőrőrs, illetve a (3) bekezdés szerint kijelölt előállító egység üzemeltetője gondoskodik. Az elhelyezés megszüntetését követően a fogvatartott személy részére a letéti tárgyai átadásra kerülnek. A letéti tárgyak nem igazolt hiányának, megrongálódásának vagy megsemmisülésének okát – jegyzőkönyv felvételét követő – parancsnoki kivizsgálás keretében kell megállapítani. Ugyanezen § (8) bekezdése értelmében az előállítás biztonsági követelményeire figyelemmel, valamint az esetleges önkárosítás megelőzése érdekében az előállító helyiségben a fogvatartott saját tulajdonú alsó- és felsőruházatát nadrágszín nélkül, lábbelijét cipőfűző nélkül tarthatja magánál.

A Testület rendelkezésére álló információk alapján egyértelműen tisztázható, hogy a panaszostól, a Szolgálati Szabályzat hivatkozott 31. §-ában foglaltaknak megfelelően, személyes tárgyait elvették. E körbe a hivatkozott § (8) bekezdésének megfelelően a nadrágszín is beletartozik. A

Testület rendelkezésére álló információk szerint valamennyi személyes tárgyat vissza is szolgáltatott a panaszos számára, erről a panaszos a letéti jegyzéken aláírásával nyilatkozott is. Ugyanakkor a letéti jegyzéken nem szerepelt a panaszos „támbotja” és nadrágszíja, pedig a hivatkozott rendelkezések értelmében nincs kivétel a letéti jegyzékre kötelezően felvezetendő személyes tárgyak tekintetében. A letéti jegyzék célja, hogy a fogvatartottak személyes tárgyairól olyan hiteles és tételes lista készüljön, amely igazolja, hogy pontosan mely személyes tárgyait köteles épségben megőrizni és – a fogvatartás végeztével – hiánytalanul visszaszolgáltatni a rendőrség a fogvatartottak számára.

A Testület megítélése szerint a fentiek alapján a panaszos személyes tárgyainak intézkedés idejére történt elvétele nem sértette a panaszos tulajdonhoz való alapvető jogát, ugyanakkor annak ténye, hogy az elvételről készült letéti jegyzék hiányos volt, csekély mértékben sértette a panaszos tisztességes eljáráshoz való alapvető jogát.

e) A panaszos sérelmezte, hogy őt egy „visszaeső bűnözővel” zárták egy helyiségbe.

A Rendőrkapitányság által a Testület rendelkezésére bocsájtott dokumentumok tanúsága szerint a Rendőrkapitányságon két előállító helyiség üzemel: egy a nők, egy pedig a férfiak számára. A panaszost a férfiak számára fenntartott helyiségben helyezték el.

Az Rtv. 2. §-ának (1) bekezdés második mondatának megfelelően a rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.

A Szolgálati Szabályzat 31. §-ának (2) bekezdése szerint a fogvatartott tényleges elhelyezése az előállító egységen belül az előállító helyiségben történik. E § (3) bekezdésének megfelelően a rendőrkapitányság, a határrendészeti kirendeltség, valamint a rendőrőrs vezetője köteles a fogvatartott személy biztonságos elhelyezésére szolgáló előállító egységet kijelölni. Ugyanezen § (9) bekezdése alapján gondoskodni kell az előállító helyiségben elhelyezett, azonos ügyben fogvatartott személyek, a férfiak és nők, a felnőtt korúak és a fiatalok elkülönítéséről, valamint rendkívüli őr felállításával biztosított őrzéséről.

A Testület rendelkezésére álló információk alapján a panaszost kifejezetten a fogvatartottak számára kijelölt előállító helyiségben helyezték el. Ezen előállító helyiség a Szolgálati Szabályzat hivatkozott 31. §-ának (9) bekezdése alapján kizárólag férfiak számára volt kialakítva. Figyelemmel arra, hogy a panaszos nem volt fiatalok, a „visszaeső bűnöző” pedig nem azonos ügyben lett fogvatartott, így nem olyan körülmény, amely jog által elismert módon indokolta tette volna a panaszos további elkülönítését.

A fentieknek megfelelően a Testület úgy ítélte meg az a körülmény, hogy a panaszost olyan előállító helyiségben helyezték el, ahol más fogvatartottakat is elhelyeztek, nem sértette a panaszos emberi méltósághoz való alapvető jogát.

4) A panaszos sérelmezte, hogy vele szemben a Rendőrkapitányságon bilincset alkalmaztak.

A panaszos beadványában kiemelte, hogy bilincsből kísérték őt dohányozni a Rendőrkapitányságon.

A Rendőrkapitányság által a Testület rendelkezésére bocsájtott dokumentumok tanúsága szerint a rendkívüli őr a panaszost kikísérte a kijelölt dohányzóhelyre az előírásoknak megfelelően bilincsből és vezetőszíj használatával.

Az Rtv. 15. §-a alapján a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával, így több lehetséges és alkalmas rendőri

intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár (ún. arányosság elve). Ennek megfelelően az Rtv. 16. §-a alapján rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége e nélkül is biztosítható.

A Szolgálati Szabályzat 5. §-ának (4) bekezdése szerint a rendőri intézkedés során úgy kell eljárni, hogy a rendőr megelőzze megtámadását, lefegyverzését, továbbá akadályozza meg, hogy a figyelmét a szolgálati tevékenységtől elvonják vagy lekötöttségét jogellenes cselekmény elkövetésére használják fel.

A Szolg. szab. 39. §-ának (1) bekezdésének megfelelően az Rtv. szerinti kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke annak Rtv. szerinti alkalmazását indokolja. A nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre vagy sikere eleve kilátástalan (ún. fokozatosság elve).

Az Rtv. 61. §-ának (1) bekezdése szerint továbbá a kényszerítő eszköz alkalmazására az érintettet – ha az eset körülményei lehetővé teszik – előzetesen figyelmeztetni kell.

A fenti szabályoknak megfelelően tehát az intézkedő rendőröknek minden esetben mérlegelniük kell, hogy az intézkedés célja elérése érdekében mi az a legkisebb korlátozás, amely mellett a rendőri intézkedés megfelelő eredménnyel tud zárulni.

Az Rtv. 48. §-a taxatívén tartalmazza a bilincs alkalmazásának lehetséges indokait. Ezen szakasz szerint a rendőr bilincset alkalmazhat a személyi szabadságában korlátozni kívánt vagy korlátozott személy önkárosításának megakadályozására, támadásának megakadályozására, szökésének megakadályozására vagy ellenszegülésének megtörésére.

A bilincselés szabályait a Szolgálati Szabályzat 41. §-a részletezi, annak (1) bekezdése példalózó jelleggel felsorolja a bilincs alkalmazásának eseteit: a) aki erőszakos, garázda magatartást tanúsít, és ennek abbahagyására testi kényszerrel nem készíthető, b) aki az intézkedő rendőrt, annak segítőjét, valamint az intézkedésben közreműködőt megtámadja, c) akinek az elfogására büncselekmény elkövetésének megalapozott gyanúja miatt került sor, és szökése bilincs alkalmazása nélkül nem akadályozható meg, d) akinek a jogszerű intézkedéssel szembeni ellenszegülése testi kényszerrel nem törhető meg, e) aki önkárosító magatartást tanúsít vagy ilyen magatartás tanúsításával fenyeget, f) akinek fogvatartása során kísérését rendelték el, és a kísért személy veszélyessége azt indokolja, vagy g) akit egyedül intézkedő rendőr állít elő.

A Testület több ízben is rávilágított arra, hogy téves a rendőrség azon gyakorlata, hogy tényleges ellenszegülés hiányában, preventív jelleggel alkalmaz bilincset, a Szolgálati Szabályzat 39. §-ának (1) bekezdésében foglalt fokozatosság elvének figyelembe vétele nélkül. A Testület megjegyzi, hogy e kérdéskörben ismeri a Kúria egyébként egységesnek nem mondható ítélkezési gyakorlatát.

A Kúria a Kfv.III.37.713/2015/5. ügyszámon hozott ítéletében a bilincs alkalmazása kapcsán kifejtette: „[...] mind a bírósági joggyakorlat (Kfv.III.37.025/2015/3., illetve Kfv.III.37.572/2015/5.), mind a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlata (különösen a 20972/92. számú Raninen-ügy) szerint a bilincs használatának elrendelése

kérdésében kétségtelenül az azt alkalmazni kívánó hatóság tagja széles mérlegelési jogkörében dönt, azonban a használat jogszerűsége kérdésében annak vizsgálatát írja elő, hogy az adott egyedi esetben fennálló körülmények mennyiben támasztják alá az intézkedést. Ennek kapcsán azt kell előtérbe helyezni, hogy van-e indok annak a feltételezésére, hogy a kényszerintézkedéssel, bilincseléssel érintett személy ellenáll, megszökik, sérülést, vagy kárt okoz, bizonyítékokat tüntet el. Ebben a körben nem elegendő csupán arra hivatkozni, hogy az adott személy szabadlábon történő védekezése esetére fennállna a szökésének veszélye, illetve arra, hogy azt bírósági határozat állapította meg, hanem azt kell indokolni, hogy az adott esetben a bilincs használatát milyen speciális és egyedi körülmények alapozhatják meg. [...] A bilincshasználat jogszerűségének vizsgálata az ügy egyedi körülményein kell, hogy alapuljon, értékelni kell, hogy a bilincs használatával érintett személyre, valamint az eljárási cselekményre tekintettel milyen speciális indoka van a fél bilincsből tartásának” [34,35,41]. A Kúria a Kfv.III.38.129/2016/4. ügyszámon hozott ítéletében az Rtv. 48. §-ának c) pontja kapcsán fejtegette ki a következőket: „A szökés megakadályozásához hozzá tartozna olyan magatartás, amelyet csak a bilincs alkalmazásával lehet megakadályozni [...]. A szökésnek csak elképzelhető távoli lehetősége a Kúria álláspontja szerint önmagában nem elegendő a felperes megbilincselésére és egyben nem szolgálhatja a szökés megelőzését sem olyan magatartás hiányában, mely akár közvetetten is szökésre utalna. [...] [A] bilincshasználat bármilyen kényszerítő körülmény, biztonsági kockázat nélküli, preventív használata egyértelműen ellentétes lenne az Emberi Jogok Európai Bíróságának irányadó gyakorlatával is [Raninen v. Finland, no. 20972/92., §56, Öcalan v. Turkey [GC], no. 46221/99, §182, Svinarenko And Slyadnev v. Russia, nos. 32541/08 and 43441/08, §117].” [14,15]. A Kúria a Kfv.VI.37.439/2016/6. ügyszámon hozott ítéletében hangsúlyozza, hogy „a bilincselés, mint kényszerítő eszköz alkalmazása jogszerűségének megítélése során a teljes folyamatot értékelni kell, egészen a bilincselés befejezéséig, illetve annak elmaradása esetleges következményeiig”. „Így figyelembe kell venni, hogy miért, milyen bűncselekmény elkövetésének alapos gyanúja miatt indult a büntető eljárás, milyen biztonsági kockázatok merülnek fel az elfogással kapcsolatban, az érintett személy (személyek) veszélyesnek minősülnek-e, várható-e a rendőrökkel szemben ellenszegülés, támadás, illetve fennáll-e a szökés lehetősége. Az akció megszervezése során az illetékes rendőri vezetőnek ezeket a szempontokat értékelnie szükséges, a kényszerítő eszközöket ezek figyelembe vételével kell alkalmazni. Az intézkedés alá személy magatartása, ellenszegülésének mértéke mellett további fontos szempont az elfogásban résztvevő rendőrök és a környezetben lakó, tartózkodó civilek védelme is.” [22]. „A bilincs alkalmazása jogszerűségének megítélése során az ahhoz vezető folyamat egészét kell értékelni, figyelembe véve az intézkedés alá vont személy veszélyességét, a biztonsági kockázatot és a közelben lakó, tartózkodó civilek, valamint a rendőrök védelmét is.” [28]. A Kúria korábbi (Kfv.III.37.259/2012/6. ügyszám) ítéletében jogszerűnek ítélte, amikor – miután a rendőri felszólításnak – ”[f]elszólítást követően a rendőrök felperessel szemben kényszerintézkedést alkalmaztak, karjait megfogták, a szolgálati személygépkocsinhoz kísérték, ruházatát átvizsgálták és mivel nem akart az autóba beülni, karjait megfeszítette, a rendőrök a felperes karját hátracsavarva megbilincselték”.

Az Emberi Jogok Európai Bírósága gyakorlatából kiemelendő a Rainen v. Finland [no. 20972/92.] ügy, amelyben a Bíróság az Emberi Jogok Európai Egyezményének 3. cikke tekintetében kimondta, hogy a bilincselés alkalmazása során jelentősége van annak is például, hogy volt-e indok annak feltételezésére, hogy az érintett személy ellenáll, megszökik, sérülést vagy kárt okoz, illetve bizonyítékokat tüntet el. [56].

A bilincs kizárólag az Rtv.-ben felsorolt esetekben alkalmazható. Tekintettel a bilincselés a személyi szabadságot, valamint a szabad mozgáshoz való jogot jelentősen korlátozza, a fentiek alapján különös súlyt kell fektetni az alkalmazás körülményeire.

Kiemelendő továbbá a Szolgálati Szabályzat 76. §-ának (1), (2) és (5) bekezdéseit: A kísérő őr feladata a felügyeletére bízott fogvatartott személy meghatározott helyre történő kísérése. A fogvatartott kísérése a végrehajtás módja szerint rendes vagy megerősített kísérés lehet a következők szerint: a) rendes a kísérés módja, ha a kísért személynél az előzetes ismeretek alapján nincs olyan körülmény, amelynek folytán szökésétől vagy a rendőr elleni támadásától lehet tartani, b) megerősített a kísérés módja, ha a kísért személy szökésétől vagy támadásától lehet tartani, vagy a kísérés nehéz körülmények között történik. A kísért személy figyelmét fel kell hívni a kísérés alatt tanúsítandó magatartásra, figyelmeztetni kell, hogy szökés, támadás vagy a kísérő őrnök való ellenszegülés esetén kényszerítő eszköz alkalmazására kerül sor. Ha a kísért személy veszélyessége ezt indokolja, a kísért személyt meg kell bilincselni. Ha a kísérő őr a kísérés biztonságát veszélyeztető körülményt észlel, haladéktalanul a legközelebbi általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervhez fordul.

A fentieknek megfelelően – figyelembe véve a fogvatartott kísérésének esetére vonatkozó rendelkezéseket is – a fogvatartottal szemben kizárólag akkor alkalmazható kényszerítő eszköz, ezen belül is bilincs, ha a fogvatartott magatartása ezt indokolja. A Szolgálati Szabályzat hivatkozott 76. §-ának (5) bekezdése kiemeli, hogy kíséréskor bilincs alkalmazására csak akkor van lehetőség, ha a kísért személy veszélyessége ezt indokolja.

A Testület figyelembe vette a Rendőrség Fogdaszolgálati Szabályzatáról szóló 3/2015. (II. 20.) ORFK utasítás (a továbbiakban: Fogdaszolgálati Szabályzat) tartalmát. E normatív utasítás 117. pontja úgy rendelkezik, hogy a kísérést végrehajtó rendőr szolgálati feladatát a rendszeresített felszerelés, bilincsrre szerelt vezetősíjjal és – amennyiben az átkíséresi utasítás azt előírja – bilincsrögzítő övvel teljesíti.

A Testület a Fogdaszolgálati Szabályzat hivatkozott rendelkezése kapcsán kiemeli, hogy az nincs összhangban az Rtv. és a Szolgálati Szabályzat rendelkezésével, *contra legem* írja elő a fogvatartottak kíséréskor a bilincsrre szerelt vezetősíj automatikus alkalmazását. Nincs olyan törvényi, illetve egyéb jogszabályi felhatalmazás, amely lehetővé tenné, hogy az Rtv. szerinti rendőri intézkedés hatálya alá tartozó fogvatartottal szemben arra okot adó magatartás, illetve egyéb olyan körülmény hiányában bilincset alkalmazzanak, amely az Rtv. 48. §-ában taxatív meg meghatározott indokok valamelyikét megalapozná. Mindez – *a maiore ad minus* – igaz a rendőri intézkedés során alkalmazott kísérés eseteire is.

Az Alkotmánybíróság megfogalmazásában az „emberi méltósághoz való jog azt jelenti, hogy van az egyén autonómiájának, önrendelkezésének egy olyan, mindenki más rendelkezése alól kivont magja, amelynél fogva – a klasszikus megfogalmazás szerint – az ember alany marad, s nem válhat eszközzé vagy tárggyá. A méltósághoz való jognak ez a felfogása különbözteti meg az embert a jogi személyektől, amelyek teljesen szabályozás alá vonhatók, nincs „érinthetetlen” lényegük” [64/1991. (XII. 17.) AB határozat, D) 2. b)]. „Az Alkotmánybíróság az emberi méltósághoz való jogot az ún. általános személyiségi jog egyik megfogalmazásának tekinti” [8/1990. (IV. 23.) AB határozat, III.]. „Az Alkotmánybíróság [...] általános személyiségi jog alkotóelemének tekinti a személyiség integritásához való jogot, amelynek része a testi integritáshoz való jog” [39/2007. (VI. 20.) AB határozat, IV. 4.1]. Az Alkotmánybíróság gyakorlata szerint az emberi méltósághoz való jog „csak az emberi státusz meghatározójaként, az élethez való joggal fennálló egységben abszolút és korlátozhatatlan”, „az ’anyajog’ mivoltából levezetett egyes részjogai azonban bármely más alapjoghoz hasonlóan [...] korlátozhatóak” [1234/B/1995. AB határozat, II. 4.1.2.]. Ennek megfelelően az emberi méltóság ún. általános személyiségi jog jellegéből fakadó részjogosultságai – mint például jelen esetben a testi integritáshoz való jog – az Alaptörvény Szabadság és Felelősség fejezetének I. cikk (3) bekezdésében foglaltaknak megfelelően törvény által, más alapvető jog érvényesülése vagy valamely alkotmányos érték védelme érdekében, a feltétlenül szükséges mértékben, az elérni

kívánt céllal arányosan, az alapvető jog lényeges tartalmának tiszteletben tartásával korlátozhatóak. A testi kényszer kapcsán fogalmazta meg az Alkotmánybíróság, hogy a testi erő alkalmazása „érinti a kényszer alkalmazásával érintettnek az [...] emberi méltósághoz, s azon belül az önrendelkezéshez, a testi integritáshoz való jogát” [144/2008. (XI. 26.) AB határozat, IV. 4.3.].

A Testület megítélése szerint az Rtv. szerinti kényszerítő eszközök alkalmazása a fentiek alapján közvetlenül érintik az emberi méltósághoz, mint általános személyiségi joghoz tartozó testi integritáshoz való jogot, ebből kifolyólag, amennyiben az intézkedő rendőrök figyelmen kívül hagyják az Rtv. garanciális követelményeit, azzal megsértik az intézkedés alá vont személy emberi méltósághoz való jogát.

Figyelemmel arra, hogy a panaszos magatartása a Testület rendelkezésére álló információk alapján egyértelműen együttműködő volt, vele kapcsolatban nem merült fel olyan körülmény, amely az Rtv. 48. §-ában felsorolt lehetséges indokok bármelyikét megalapozta volna, és amely a panaszos veszélyességére utalt volna, így a bilincs alkalmazása nem volt jogszerű, ennek megfelelően súlyosan sérült a panaszos emberi méltósághoz való alapvető joga.

V.

A Testület az ügy gondos mérlegelése alapján arra a következtetésre jutott, hogy a konkrét ügyben a rendőrkapitányság rendőreinek a vagyonőr bejelentése alapján a közrend védelme érdekében, intézkedési kötelezettséget keletkeztetett, így az intézkedés kezdeményezése nem sértette a panaszos tisztességes eljáráshoz való alapvető jogát.

A Testület az ügy gondos mérlegelése alapján az előállítás körülményei tekintetében az alábbi következtésekre jutott.

A panaszos cselekménye felvetette a lopás bűncselekményének megfelelő mértékű gyanúját, így a panaszost az Rtv. 33. §-ának (1) bekezdés a) pontja alapján kötelezően el kellett fogni, így a panaszos elfogása és előállítása során jogszerűen korlátozták a panaszos személyi szabadságát.

Az intézkedésben részt vevő rendőrök által elvégzendő adminisztratív cselekmények indokolták a panaszos előállításának időtartamát, az nem haladta meg a szükséges mértéket, az előállítás időtartama tehát szükséges és arányos volt, így e tekintetben a panaszos személyi szabadságának korlátozása jogszerű volt.

A panaszos fogvatartásának körülményei tekintetében ellentmondás feszül a panaszosi és a rendőrségi álláspontok között, ám figyelemmel arra, hogy a panaszos nem nyilatkozott arra vonatkozóan, hogy a zárka körülményei nem egyeztethetőek össze a mozgássérült állapotával, vagy hogy bármilyen egészségügyi állapotából eredő speciális igénye lenne, a Testület a Rendőrkapitányság álláspontját fogadja el, így a Testület megítélése szerint nem sérült a panaszos emberi méltósághoz való, valamint testi egészséghez fűződő alapvető joga.

A Testület rendelkezésére álló információk alapján egyértelműen tisztázható, hogy a panaszostól, a Szolgálati Szabályzat hivatkozott 31. §-ában foglaltaknak megfelelően, személyes tárgyait elvették. E körbe a hivatkozott § (8) bekezdésének megfelelően a nadrágszija is beletartozik. A Testület rendelkezésére álló információk szerint valamennyi személyes tárgyat vissza is szolgáltattak a panaszos számára, erről a panaszos a letéti jegyzéken aláírásával nyilatkozott is. Ugyanakkor a letéti jegyzéken nem szerepelt a panaszos „támbotja” és nadrágszíja, pedig a hivatkozott rendelkezések értelmében nincs kivétel a letéti

jegyzékre kötelezően felvezetendő személyes tárgyak tekintetében. A letéti jegyzék célja, hogy a fogvatartottak személyes tárgyairól olyan hiteles és tételes lista készüljön, amely igazolja, hogy pontosan mely személyes tárgyait köteles épségben megőrizni és – a fogvatartás végeztével – hiánytalanul visszaszolgáltatni a rendőrség a fogvatartottak számára. Mindezek alapján a panaszos személyes tárgyainak intézkedés idejére történt elvétele nem sértette a panaszos tulajdonhoz való alapvető jogát, ugyanakkor annak ténye, hogy az elvételről készült letéti jegyzék hiányos volt, csekély mértékben sértette a panaszos tisztességes eljáráshoz való alapvető jogát.

A Testület rendelkezésére álló információk alapján a panaszost kifejezetten a fogvatartottak számára kijelölt előállító helyiségben helyezték el. Ezen előállító helyiség a Szolgálati Szabályzat hivatkozott 31. §-ának (9) bekezdése alapján kizárólag férfiak számára volt kialakítva. Figyelemmel arra, hogy a panaszos nem volt fiatalkorú, a „visszaeső bűnöző” pedig nem azonos ügyben lett fogvatartott, így nem olyan körülmény, amely jog által elismert módon indokoltá tette volna a panaszos további elkülönítését. Mindezek alapján az a körülmény, hogy a panaszost olyan előállító helyiségben helyezték el, ahol más fogvatartottakat is elhelyeztek, nem sértette a panaszos emberi méltósághoz való alapvető jogát.

A Testület az ügy gondos mérlegelése alapján a bilincs alkalmazása tekintetében arra a következtetésre jutott, hogy sem a panaszos magatartása, sem pedig egyéb körülmény indokolta, hogy a panaszossal szemben bilincset alkalmazzanak, így súlyosan sérült a panaszos emberi méltósághoz való alapvető joga.

Tekintettel arra, hogy a Testület súlyos alapjogsérelmet állapított meg a rendelkező részben foglaltak szerint – az Rtv. 93/A. §-ának (6) bekezdése alapján – az állásfoglalást megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak.

Budapest, 2020. január 30.

Dr. Lukács Tamás
elnök

Dr. Cservák Csaba
előadó testületi tag

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
testületi tag

Dr. Wildner Domonkos
testületi tag